

Bijlage II: Opzet en methodiek

Bij het toezichtsrapport over het verzamelen en verder verwerken van passagiersgegevens van luchtvaartmaatschappijen door de AIVD en de MIVD

CTIVD nr. 71

[vastgesteld op 19 augustus 2020]

Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

CTIVD nr. 71

BIJLAGE II

Bij het toetsingsrapport over het verzamelen en verder verwerken van passagiersgegevens van luchtvaartmaatschappijen door de AIVD en de MIVD

Opzet en methodiek

In deze bijlage licht de CTIVD toe wat de opzet en methodiek is van het onderzoek naar het verzamelen en verder verwerken van passagiersgegevens door de AIVD en de MIVD.

Focus onderzoek

De CTIVD heeft een diepteonderzoek verricht naar het verzamelen en verder verwerken van *Advance Passenger Information* (API-gegevens) door de AIVD en de MIVD.¹ API-gegevens zijn gegevens die worden opgeslagen door luchtvaartmaatschappijen over de passagiers van een vlucht en gegevens over de vlucht, zoals naam, geboortedatum, nationaliteit, de luchthaven van vertrek en aankomst. Het gaat om alle vluchten afkomstig van buiten de EU of het Schengengebied met een Nederlandse luchthaven als aankomstbestemming. API-gegevens worden door luchtvaartmaatschappijen opgeslagen en moeten deze gegevens op grond van de EU-richtlijn 2004/82/EG (API-richtlijn) verstrekken aan de KMar. De KMar verwerkt de gegevens ten behoeve van haar eigen taakuitvoering; de uitvoering van de grenscontrole. De AIVD verzamelt API-gegevens van de KMar op grond van een algemene bevoegdheid, in dit geval de informantenbevoegdheid (artikel 39 Wiv 2017). Het merendeel van deze gegevens heeft betrekking op organisaties en/of personen die geen onderwerp van onderzoek van de diensten zijn en dat ook nooit zullen worden. Om deze reden is sprake van het verzamelen en verder verwerken van een bulkdataset.

Onderzoekperiode

Het onderzoek beslaat de periode van 1 januari 2019 tot 1 september 2019.

Onderzoeksvragen

De CTIVD geeft met dit onderzoek antwoord op onderstaande onderzoeksvraag:

Hebben de AIVD en de MIVD in de periode van 1 januari 2019 tot 1 september 2019 op rechtmatige wijze API-gegevens van luchtvaartmaatschappijen verzameld en verder verwerkt?

Afbakening van het onderzoek

De CTIVD heeft gekozen om het onderzoek als volgt af te bakenen:

- Het onderzoek richt zich op API-gegevens. De afkorting API staat voor *Advance Passenger Information*;
- Het onderzoek richt op API-gegevens die op een geautomatiseerde en structurele wijze worden verworven door de AIVD en de MIVD.

¹ De aankondiging is beschikbaar op www.ctivd.nl.

Buiten de scope van het onderzoek

Dit onderzoek richt zich op het verzamelen en verdere verwerken van API-gegevens. Dat betekent dat dit onderzoek zich niet richt op de verwerking van andere passagiersgegevens, zoals *Passenger Name Records* (PNR-gegevens). Voor dit rapport is ook geen onderzoek gedaan naar andere (mogelijke) bulkdatasets die worden verzameld met de inzet van de algemene bevoegdheden, zoals de informantenbevoegdheid.

De CTIVD heeft voor deze afbakening gekozen vanwege de maatschappelijke discussie die is gevoerd met betrekking tot het verwerken van bulkgegevens door de diensten door de inzet van de bijzondere bevoegdheid tot onderzoeksopdrachtgerichte interceptie. De CTIVD heeft zich eerder over het onderwerp uitgesproken in rapport nr. 55 (2018) over het verzamelen van door derden op internet aangeboden bulkdatasets door de inzet van een algemene bevoegdheid (de informantenbevoegdheid). In dat onderzoek werd aangekondigd nog een keer een diepteonderzoek uit te voeren naar de verzameling van bulkdatasets op basis van de informantenbevoegdheid (art. 39 Wiv 2017).

Onderzoeksmethodiek

De rechtmatigheid van het verzamelen en verder verwerken van gegevens is getoetst aan het toetsingskader. Het juridisch kader is gebaseerd op de Wiv 2017 en bestaat verder uit de Beleidsregels Wiv 2017, het beleid van de diensten, toezeggingen van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de minister van Defensie, de normen die voortvloeien uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), alsmede door de CTIVD gedane en door de betrokken minister overgenomen aanbevelingen.

De CTIVD heeft in het onderzoek gesprekken gevoerd met medewerkers van verschillende teams bij de AIVD de MIVD. Daarnaast heeft de CTIVD de logging van de maand mei 2019 onderzocht van de applicatie waarmee API-gegevens worden verwerkt. Voor het ontsluiten en de analyse van de logging zijn in het diepteonderzoek ook medewerkers van de ICT-unit van de CTIVD ingeschakeld. Dit technisch onderzoek gaf richting aan de gesprekken die de CTIVD met medewerkers heeft gevoerd van de afdelingen van de AIVD en de MIVD die gebruik maakten van de API-gegevens. Ook heeft het tot specifieke onderzoekshandelingen geleid in de gevallen waar de CTIVD afwijkingen in het gebruik constateerde. Deze innovatieve onderzoeksmethode van meer technische aard is daarmee zeer nuttig geweest.

Doorlooptijd

Op 25 september 2019 heeft de CTIVD aangekondigd een rechtmatigheidsonderzoek te verrichten naar de verwerking van passagiersgegevens van luchtvaartmaatschappijen.² Het onderzoek is met het opstellen van het conceptrapport afgerond op 10 juni 2020. De ministers van BZK en van Defensie zijn in de gelegenheid gesteld te reageren op de, in het conceptrapport opgenomen, bevindingen. De reacties van de ministers van BZK en Defensie zijn op 14 augustus 2020 ontvangen. Het toezichtsrapport is op 19 augustus 2020 vastgesteld.

² Zie www.ctivd.nl.

Oranjestraat 15, 2514 JB Den Haag
Postbus 85556, 2508 CG Den Haag
T 070 315 58 20
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl